

TANTÁRGY: 08 FILOZÓFIATÖRTÉNET
ALAPSZAK MEGNEVEZÉSE: ELŐADÓMŰVÉSZET
VÉGZETTSÉGI SZINT: ALAPFOKOZAT (baccalaureus, bachelor; rövidítve: BA)

TÖRZSTANTÁRGY
Felelős szervezeti egység: Művészettörténet és Elmélet Tanszék
TANTÁRGYFELELŐS: Dr. Aknai Tamás egyetemi tanár
Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)
A tárgyat oktató: Hamcherif Ramóna egyetemi tanársegéd
Foglalkoztatás: első helyen teljes munkaidőben foglalkoztatott (AT)

Kreditérték: 2
Oktatott félévek száma: 1
Heti óraszám: 2
Értékelés módja: Vizsga
Választható
Előfeltétel: Az azonos nevű kötelező kurzus teljesítése

01. A SZAKINDÍTÁSI DOKUMENTUMOKBAN TALÁLHATÓ TANTÁRGYLEÍRÁS:

Filozófiatörténet

A tantárgy oktatásának célja az egyetemi végzettségnek megfelelő filozófiai műveltség elsajátítása általános és a szak jellegéhez kapcsolódó speciális területeken. Ennek megfelelően két témakört ölel fel: Az ember filozófiája /filozófiai antropológia/ és a Művészetfilozófia. Az első témakör az emberértelmezések alapvető típusait vizsgálja a 19. ill. a 20. századi fontosabb filozófiai irányzatokban, elsősorban az életfilozófiák és egzisztencializmus ill. a vallásfilozófiai értelmezések és az ember jövőjéről szóló hipotézisek vizsgálata alapján. A Római Klub tevékenysége és jelentései. A Budapesti Klub. A második témakör a filozófiai gondolkodás történetének művészetfilozófiai vonatkozásait tárgyalja történeti rendben kiemelve és összehasonlítva a jellemző felfogásokat. A művészetfilozófiai gondolkodás történetének jellemző gondolatait, összefüggéseit az általános filozófiai elméletekkel.

Irodalom:

- Schopenhauer: A világ, mint akarat és képzet
- F. Nietzsche: Ecce homo (Göncöl Kiadó) Antikrisztus (Ictus 1993)
- S. Kierkegaard: Vagy-vagy, Félelem és reszketés (Európa 1986)
- K. Jaspers: Bevezetés a filozófiába, A történelem útja és célja (Európa 1987)
- J:P: Sartre: Exisztencializmus, humanizmus
- M. Heidegger: Mi a metafizika?
- Tao-te-king, Buddha élete és tanítása
- P. Teilhard de Chardin: Az emberi jelenség
- J. Moltmann: A remény teológiája
- Hegel: Előadások a történelem filozófiájáról
- Fukuyama: A történelem vége
- Jelentések a Római Klub számára
- Platón: A lakoma
- Platón: Az állam
- Arisztotelész: Poétika
- Arisztotelész: Politika
- Leonardo da Vinci: Tudomány és művészet (Szöveggyűjtemény)
- Nyíri Tamás: A filozófiai gondolkodás fejlődése

02. A TANTÁRGY ÁLTALÁNOS CÉLJA ÉS SPECIFIKUS CÉLKITŰZÉSEI, VALAMINT A MEGSZERZENDŐ KOMPETENCIÁK FELSOROLÁSA

A tantárgy célja az általános elméleti kurzusok választékának bővítése a kötelező kurzusok tantervi szerkezetéhez képest periférikusnak minősülő témák beemelésével, illetve az általános tanterv tematikus keretein belüli koncentrált, elmélyült, esetleg a kurzusszerkezettől eltérő megközelítést nyújtó tartalommal.

03. FELTÉTELEZETT TUDÁSANYAG, ELŐKÉPZETTSÉGI SZINT

01 Filozófiatörténet kurzus teljesítése

04. A TANTÁRGY TARTALMA ÉS SZEMESZTERENKÉNTI BONTÁSA ILL. A SZEMESZTERENKÉNT 15 HETES ANNOTÁCIÓ

A tantárgy szabadon választható, így lehetőséget ad arra, hogy a filozófia iránt érdeklődők akár több féléven át bővítsék ismereteiket. A tantárgy keretében félévenként más és más témájú kurzus kerül meghirdetésre. Az itt felsorolt tananyag az elkövetkezendő évek tematikáját öleli fel.

A halál filozófiája

Létmegértésünk egyik legfőbb kérdésével, a halállal és a halálracionálizálással foglalkozik a kurzus. A félév egy kultúrtörténeti bevezető (egyiptomi halálkultusz, a halál a görög mitológiában, a tibeti buddhizmus és a kereszténység halál-felfogása) után az európai gondolkodás legnagyobb alakjainak „halálfilozófiáját” tekinti át, szem előtt tartva a platóni gondolatot, miszerint minden filozófia egyfajta felkészülés a halálra.

1. Halálracionálizálás
2. Az egyiptomi halálkultusz
3. Halál a görög mitológiában
4. Platón
5. Epikureusok és sztoikusok
6. A tibeti buddhizmus halál-felfogása
7. A középkori kereszténység halálképe és a haláltánc
8. Schopenhauer
9. Kierkegaard
10. Heidegger
11. Sartre
12. A halhatatlanság mint irodalmi téma

Irodalom:

Csejtei Dezső, *Filozófiai metszetek a halálról*, Bp., Pallas Stúdió – Attraktor, 2002.
 Schopenhauer, *A halálról*, Bp., Hatágú Síp Alapítvány, 1992.
 Kierkegaard, „Egy sírnál”, in Csejtei Dezső, *Filozófiai etűdök a végességre*, Veszprém, Veszprémi Humán Tudományokért Alapítvány, 2001, 269-307. o.
 Heidegger, „A jelenvalólét lehetséges egészléte és a halálhoz viszonyuló lét”, in *Lét és Idő*, Bp., Gondolat, 1989, 409-453. o.
 Jean-Paul Sartre, *A lét és a semmi*, Bp., L'Harmattan, 2006.
 Beauvoir, *Minden ember halandó*, Bp., Európa, 1973.

Don Juan - Az érzéki csábítás művészete és filozófiája

A kurzus egy XVII. század elején felbukkant, ám napjainkig élő "mítoszt" kelt életre irodalmi, filozófiai és zenei művek elemzése során. A három nagy klasszikus mellett, akik megformálták a csábító lovag alakját, olyan feldolgozásokkal is megismerkedünk, melyek vagy a műfaji váltás, vagy az érzéki csábítás motívumában bekövetkezett változások révén eltérnek a köztudatban rögződött Don Juan-képtől.

A kurzuson kizárólag azok a hallgatók vegyenek részt, akik a félkövérrel szedett, aláhúzott órákon a szöveg ismeretében tudnak megjelenni.

1. Mítosz-e a Don Juan?
2. **Tirso de Molina: A sevillai szédelő és a kövendég**
3. A Don Juan, mint drámai cselekmény
4. **Molière: Don Juan vagy a kőszobor lakomája**
5. A Faust és Casanova hatása a DonJuan-képre
6. **Lorenzo da Ponte: Don Juan**
- 7-8. Mozart Don Giovanni c. operájának meghallgatása (összevont órában)
9. **Kierkegaard: Don Juan-tanulmánya**
10. **Kierkegaard Don Juan-tanulmánya**
11. **Az epikus Don Juan: Hoffman és Mérimée**
12. **Bernard Shaw: Ember és Felsőbbrendű ember**
13. **Montherlant: Don Juan**

Irodalom:

Az örök Don Juan, Magyar Helikon, 1968 (a tematikában megjelölt öt dráma)

Kierkegaard, *Vagy-vagy*, Ozirisz, 1996, (a kötet ide tartozó fejezete)

P. Mérimée, *Lelkek a purgatóriumban*, in Összes regényei és elbeszélései, Magyar Helikon, 1967

E.T.A. Hoffmann, *Don Juan*, in Brambilla hercegnő, Európa, 1959

Az egzisztencialista dráma

A kurzus Sartre drámáin keresztül nyújt betekintést a francia egzisztencializmus filozófiájába. Nem véletlen, hogy Sartre nem csak elméleti művekben fejtette ki filozófiáját, hanem irodalmi formában is. A legfontosabb egzisztencialista fogalmak (Én és a Másvalaki, szabadság, felelősség, választás, szorongás, rosszhiszeműség) vizsgálatán túl azt a kérdést fogjuk körbejárni, hogy vajon mi készítette Sartre-ot arra, hogy filozófia és irodalom határait közelítse, vagy akár tudatosan összemosza.

1. Sartre a filozófus
2. Az egzisztencializmus alapjai
3. Az interszubsztitívitás problémája
4. Az egzisztencializmus etikája
5. A dráma műfaja
6. A legyek
7. Zárt tárgyalás
8. Temetetlen holtak
9. A tisztességtudó utcalány
10. Az Ördög és a Jóisten
11. Főbelövendők Klubja
12. Az altonai foglyok
13. Sartre az író

Irodalom:

Jean-Paul Sartre, *Drámák I.-II.*, Európa, 1975

A tragédia születése

A kurzus háttérolvasmánya Nietzsche *A tragédia születése* című műve. A félév folyamán ezt olvassuk, elemezzük, és e szöveg nyomán ismerkedünk meg egyrészt a görög kultúrával és irodalommal, a nietzsche-i esztétikával, másrészt pedig az Wagner *Trisztán és Izolda* című operájával.

1. A dráma kialakulásának története és az ókori színház. Dionüszosz-kultusz, dionüszoszi orgiák.
2. Nietzsche esztétikája
3. A görög mitológia (elsősorban *A tragédia születésében* felhasznált történetek)
4. A tragédia műfaji sajátosságai
5. Aiszkülosz: Leláncolt Prométheusz
6. Szophoklész: Oidipusz király
7. Euripidész: Élektra
8. Szókratész fellépése Athénban (mitikus contra racionális gondolkodás)
9. Az opera kialakulása. Trisztán és Izolda (kelta mitológiai történet)
- 10-11. Wagner: Trisztán és Izolda c. operájának meghallgatása
12. A romantika mítoszteremtő kísérletei
13. Dinamit, ami poszthumusz robban – Nietzsche hatása

Irodalom:

Nietzsche, *A tragédia születése*, Bp., Európa, 1984.

Aiszkülosz, „Leláncolt Prométheusz”, in *Aiszkülosz drámái*, Bp., Európa, 1996.

Szophoklész, *Oidipusz király*, Bp., Európa, 1995

Euripidész, „Élektra” in *Tíz tragédia*, Bp., Európa, 1964.

05. ÓRARENDI-OTTHONI TERHELÉS ARÁNYA

50-50%

06. SZEMESZTER ALATTI ELLENŐRZÉS MÓDJA

Zárthelyi dolgozat.

07. VIZSGA KÖVETELMÉNYEK ILLETVE SZIGORLATI TÉTELSOROK, VAGY ZÁRÓVIZSGA KÖVETELMÉNYEK

A tematikában meghatározott témakörök és az olvasmányok.

08. A KÖTELEZŐ, ILLETVE AJÁNLOTT JEGYZETEK /IRODALOM JEGYZÉKE

Lásd a 04. pontban.

09. A TANTÁRGY TÁRGYI SZÜKSÉGLETEI ÉS ELLÁTOTTSÁGA

A tantárgy tárgyi ellátottsága kielégítő Az oktatás alaptevékenységéhez tartozó feltételek adottak, továbbá a szükséges projektor és vetítövászón is rendelkezésre áll.

10. TANTÁRGYI VONATKOZÁSÚ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK KUTATÁSOK KÖVETÉSÉNEK MÓDSZERE

Magyar, angol és francia nyelvű szakirodalom könyvtári és internetes feltárása, országos rendezésű konferenciákon való részvétel, Magyar Fenomenológiai Társaság tagjaként a társaság által szervezett szimpóziumokon és egyéb rendezvényeken való részvétel.

11. A TÁRGY MINŐSÉGBIZTOSÍTÁSI MÓDSZEREI, FEJLESZTÉSI POLITIKÁJA

A legújabb magyar és nemzetközi szakirodalom beillesztése az anyagba, a filozófiai szövegek egyre bővülő magyar fordításával lehetőség nyílik új olvasmányok beemelésére is.

12. KIMENETI KÖVETELMÉNYEK

Lásd a 07. pontban.